

HÁSKÓLINN Í REYKJAVÍK
REYKJAVÍK UNIVERSITY

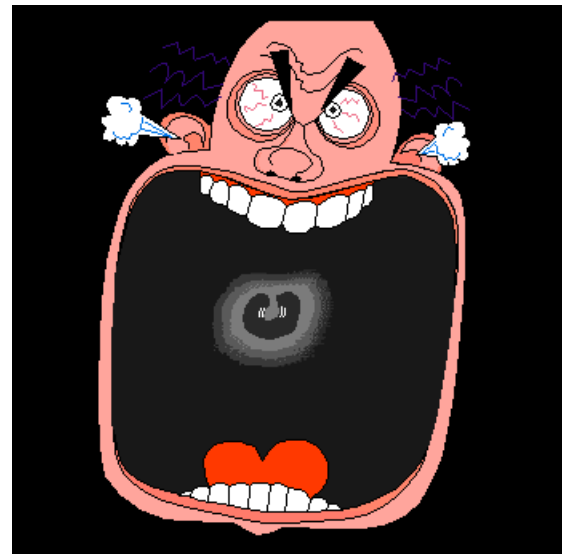

Markmiðssetning og tilfinningastjórnun

Hafrún Kristjánsdóttir, sálfræðingur
Rúnar Helgi Andrason, Psy.D.

Efni dagsins

- Markmiðssetning
- Spenna og tilfinningastjórnun

Án markmiða

- Ef þú veist ekki hvert þú ert að fara er mikil hættu á því að þú lendir einhversstaðar annarsstaðar

Afhverju hefur markmiðssetning áhrif?

- Athygli beint að því sem skiptir máli.
  - Sá sem setur sér markmið beinir athyglinni að því eða þeirri hegðun sem skiptir máli til þess að ná árangri.
- Meira lagt á sig.
  - Sá sem setur markmið leggur meira á sig og er staðfastari í að ná árangri en sá sem setur engin markmið.
- Þrautsegja
  - Markmið ýta undir þrautsegju.

Afhverju hefur markmiðssetning áhrif?

- Vandamálalausn.
  - Markmiðsetning hjálpar til við að brjóta vandamál niður og þannig auðveldar markmiðsetning lausn vandamála.
- Sjálfskraust
  - Ef einstaklingur nær vel skilgreindum markmiðum hefur það jákvæð áhrif á sjálfskraust sem hefur svo aftur áhrif á frammistöðu.

Mikilvæg atriði

- Markmiðin þurfa að fela í sér breytingar hjá manni sjálfum en ekki öðrum
- Þurfa að vera raunsæ
- Viðkomandi þarf að geta haft stjórn á því sem þarf til að ná markmiðum
- Markmið geta tekið breytingum og þau þurfa að vera í sífelldri endurskoðun
- **Lykilatriði er að nota pennann!**

Þrjár tegundir markmiða

- Niðurstöðumarkmið
- Frammistöðumarkmið
- Ferilsmarkmið

Niðurstöðumarkmið

- Fókus á niðurstöðu – t.d. Að verða UEFA dómari
- Slík markmið eru ekki eingöngu háð frammistöðu þess sem setur markmiðið heldur einnig ýmsum öðrum þáttum s.s. frammistöðu meðómara, leikmanna, skoðun matsmanna o.s.fv.
- Vandamál við niðurstöðumarkmið er að í þeim felst engin leiðbeining um hegðun
- Geta aukið hvatningu í einhvern tíma en leiða einnig oft til kvíða.
- Niðurstöðumarkmið eru ágæt en aðaláhersla á ekki að vera á slík markmið.

Frammistöðumarkmið

- Frammistöðumarkmið eru þess eðlis að þau eru ekki háð öðrum en þeim sem setur sér þau.
- Dæmi um frammistöðumarkmið er að bæta staðsetningar, bæta styrk og snerpu, bæta einbeitingu.
- Miða að því að bæta ákveðna frammistöðu
- Ef frammistöðumarkmið nást aukast líkur á að niðurstöðumarkmið náist.

Frammistöðumarkmið

Íþróttamenn sem setja sér frammistöðumarkmið (í stað niðurstöðumarkmiða) eru minna kvíðnir, hafa meira sjálfstraust og fá meiri ánægju út úr íþróttinni en þeir sem fókusera á niðurstöðumarkmið.

Ferilsmarkmið

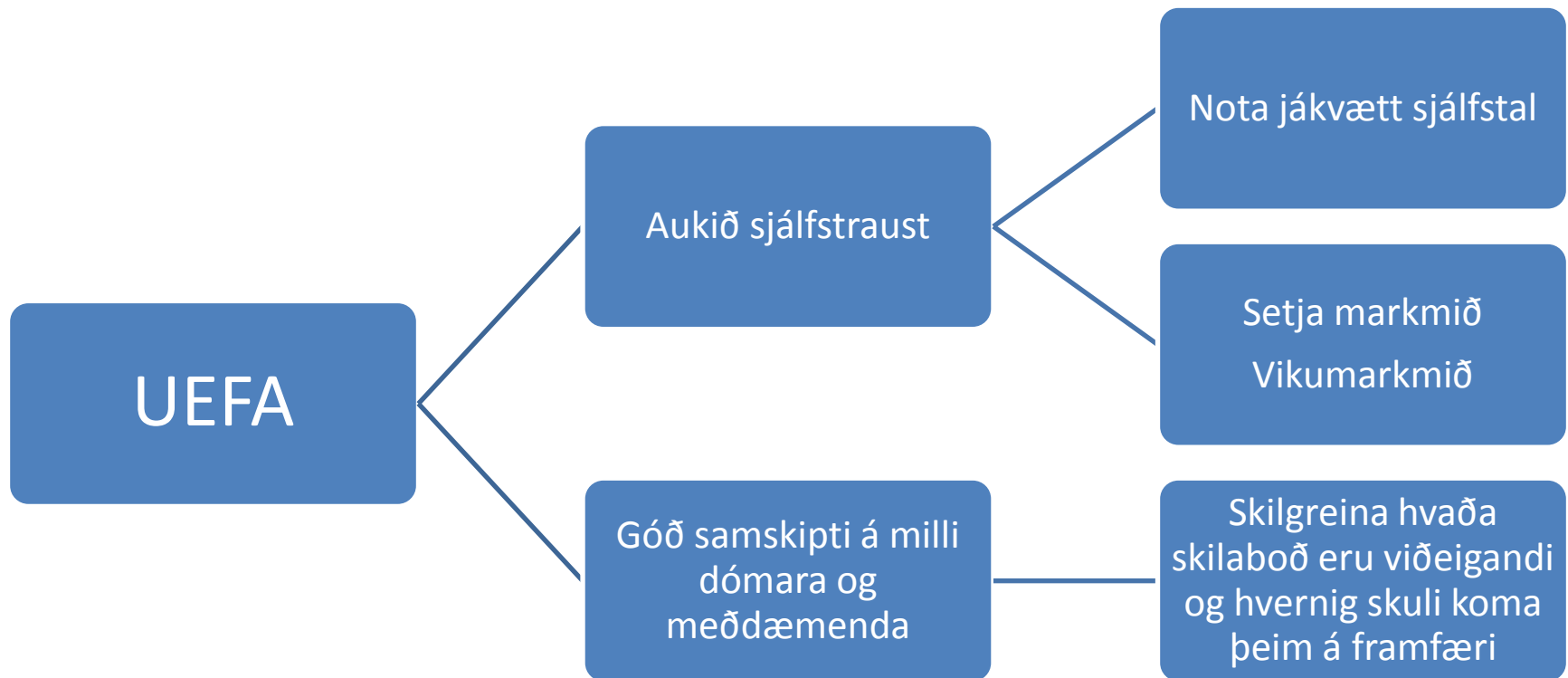
- Snúast um að bæta ákveðna tækni, færni eða aðferð
- Innihalda yfirleitt ákveðna tegund af einföldu atferli.
- Hjálpar íþróttamönnum að bera að kennsl á það sem þeir þurfa að hugsa um og einbeita sér í leik ef þeir ætla að eiga möguleika að ná frammistöðumarkmiðum

Hvað á að nota?

- Best er að nota allar tegundir af þessum markmiðum
- Miklvægt er að tímasetja hvert og eitt þeirra
  - Langtímamarkmið
  - Miðlungslöng markmið
  - Skammtímamarkmið

Dæmi um markmiðssetningu

HÁSKÓLINN Í REYKJAVÍK
REYKJAVÍK UNIVERSITY

Spenna og tilfinningastjórnun

Knattspyrna: Leikur tilfinninga!

Spenna og tilfinningastjórnun

- Ef litið er á spennu eða kvíða sem eflandi leiðir það til betri frammistöðu.
- Upplifuð stjórnun á aðstæðum hefur mikil áhrif á túlkun.
- Hægt er að kenna ýmsar hugrænar aðferðir til að nýta spennu og kvíða á jákvæðan hátt.

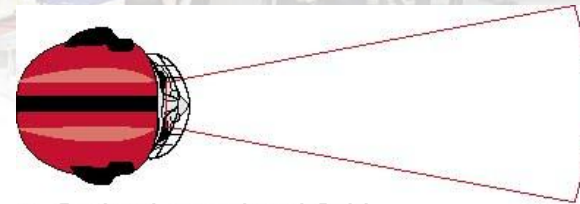
Af hverju spennustig hefur áhrif á frammistöðu

- Aukin vöðvaspenna, þreyta og erfiðleikar með samhæfingu
- Breytingar á athygli, einbeitingu og því hvert sjónin leitar:
  - Þrengra athyglisvið (sjá mynd næstu glæru)
  - Tekur eftir óviðeigandi áreitum
  - Áhyggjur yfir frammistöðu og óæskilegar hugsanir
  - Tekið er öðruvísi eftir sjónáreitum og unnið öðruvísi úr þeim þegar íþróttamenn eru kvíðnir

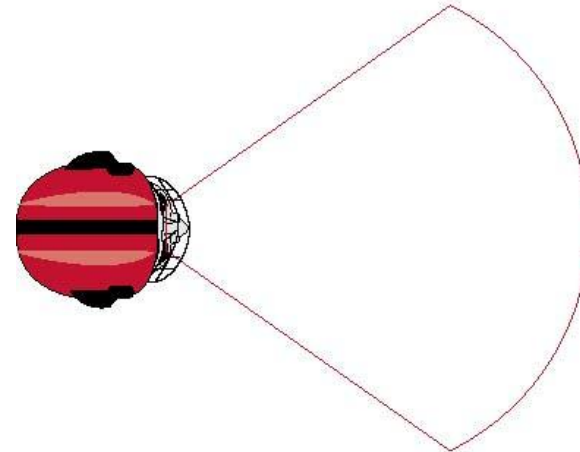

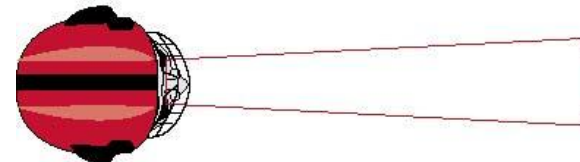
Attentional narrowing

a. Optimal attentional field —
moderate (optimal) arousal

b. Attentional field too broad —
low arousal

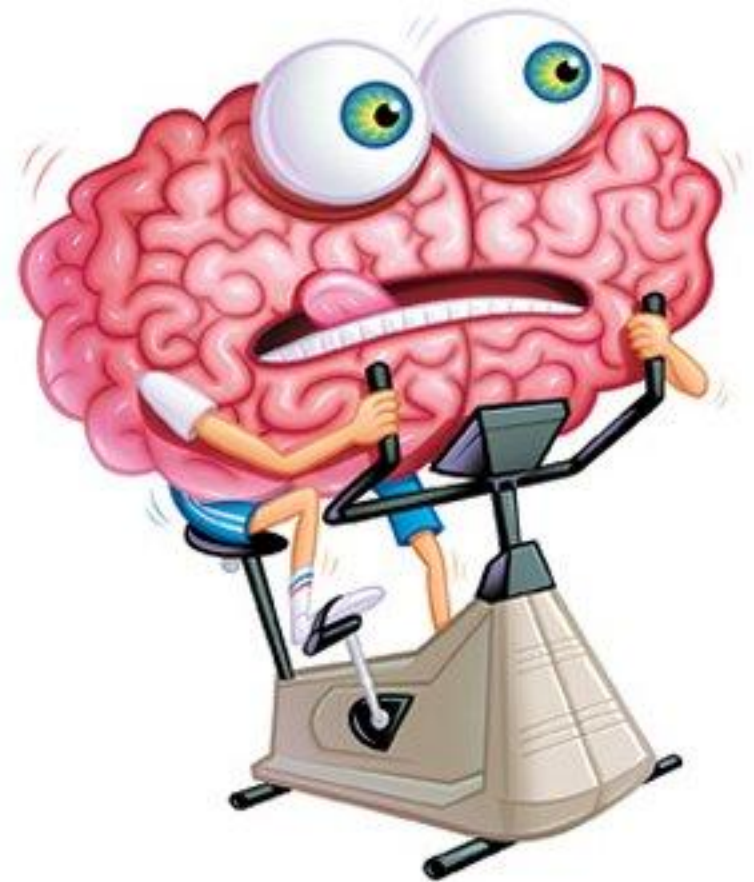

c. Attentional field too narrow —
high arousal

Kvíði birtist á fernan hátt

- Í hugsunum (cognitive)
  - Tilfinningum (emotional)
  - Líkama (somatic)
  - Hegðun (behavioral)
- Hvað af þessum fjórum þáttum ætli sé í raun hægt að breyta?

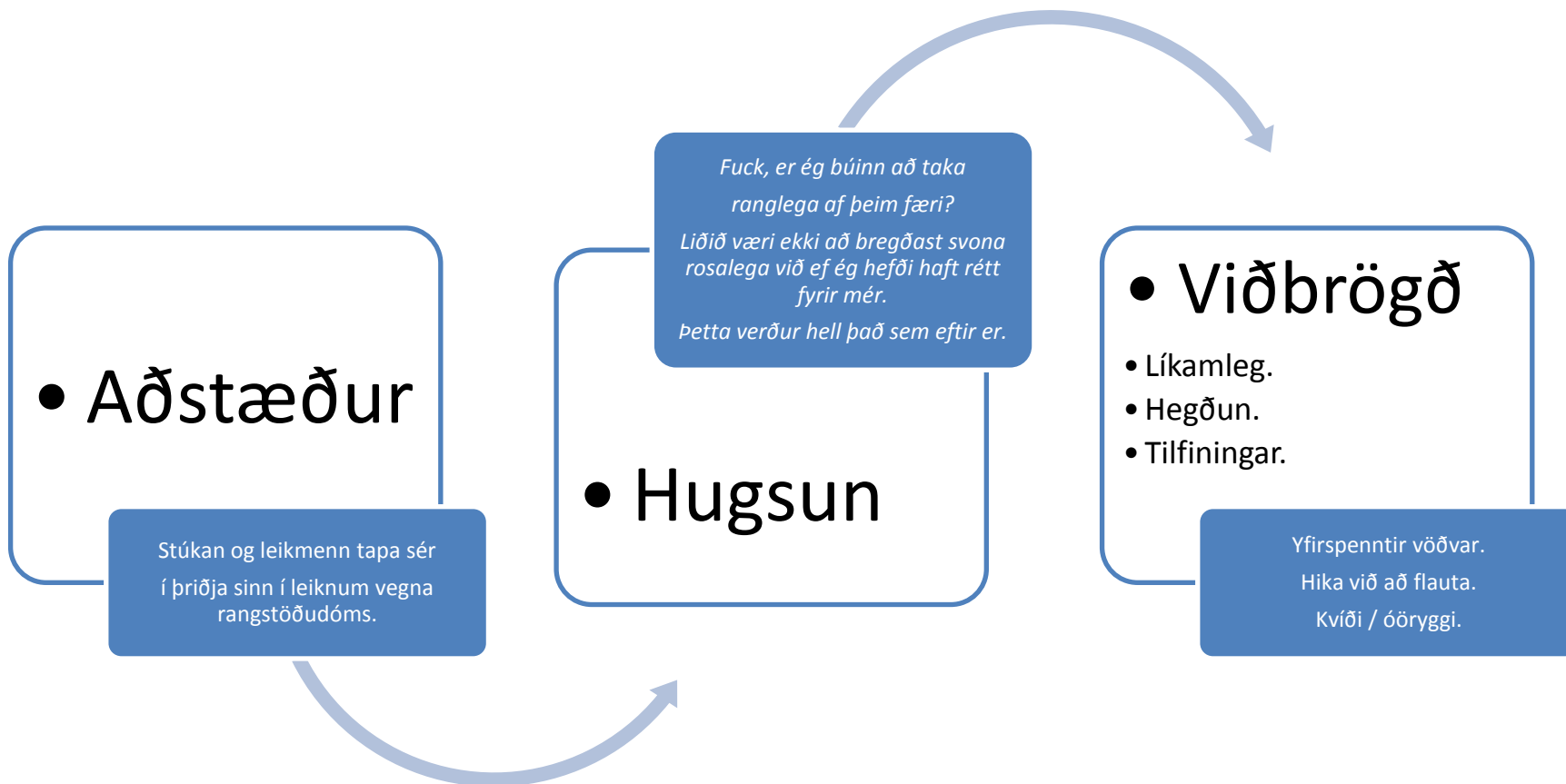

Til umhugsunar!

- Er hægt að gera þig reiðan án þíns samþykkis?

Það eru ekki aðstæðurnar sem valda tilfinningum...það er hvernig við túlkum þær!

Það eru ekki aðstæðurnar sem valda tilfinningum...það er hvernig við túlkum þær!

Og hvað?

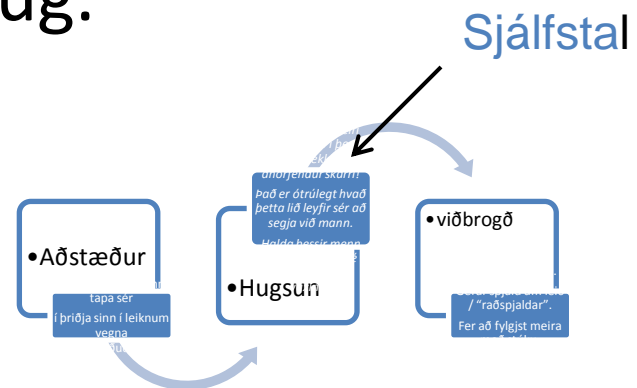
- Hvernig getum við nýtt þessa vitneskju?
- Ótal margt hægt að gera.
- **Þrjár leiðir:**
  1. Stýra túlkun – stýra hugsunum með sjálfstali
  2. Kerfisbundin vöðvaslökun
  3. Öndunaræfingar

Sjálfstal

- Í hvert skipti sem við hugsum eitthvað erum við í raun að stunda sjálfstal
- Viðeigandi sjálfstal hjálpar okkur við að einbeita okkur að því sem er að gerast hér og nú og koma í veg fyrir að hugurinn fari á flug.

Tegundir sjálfstals

- Jákvætt (pepp)
  - Notað til að auka orku, áreynslu og viðhorf til hlutanna, sbr. “ég get þetta”, “þetta er auðvelt”
- Neikvætt (niðurrífandi)
  - Hindrar árangur, sbr. “þetta var fáránlegur dómur hjá mér”, “Djö... sökka ég í dag”.
- Leiðbeinandi (Instructional)
  - Áhersla á ákveðna tækni eða framkvæmd til að bæta árangur, sbr.: “Einbeita sér að boltanum”, “vera rétt staðsettur”

Að breyta neikvæðum hugsunum

Fyrsta þrep

- Að átta sig á því að maður hugsar og hvað maður hugsar
- Að þekkja sjálfan sig
  - Átta sig á aðstæðum/atvikum sem kalla fram “neikvæðar tilfinningar”
- Fyrir hverja neikvæða hugsun koma upp með tvær jákvæðar (sjá dæmi á næstu glæru)
- Í hvert sinn sem tekur eftir neikvæðum hugsunum, breyta þeim í uppbyggilegar hugsanir

Dæmi

Neikvæðar hugsanir	Jákvæðar hugsanir
“Ég mun aldrei geta gert þetta”	“Ég ætla að gera mitt besta og treysta á eigin getu”
“Ég mun aldrei ná þessu markmiði mínu”	“Ég einbeiti mér bara að því sem ég er að gera nú og þannig næ ég árangri”
“Ég tek þetta bara létt í dag og tek meira á því á morgun”	“Ef ég tek vel á því núna, bæti ég mig og stend betur á æfingunni á morgun”

Annað þrep

- Þegar þú ert að dæma skaltu nota orð sem hvetja þig áfram, eru í núinu.
- Algengt að fólk segi með sér “ég get ekki” sem þarf að breyta í “Ég veit að ég get þetta”, “ég hef gert þetta áður”, “ég mun geta þetta”
- Einnig hægt að nota jákvæðu hugsanirnar sem hefur sett þér
- Vilt að hugsanir þínar séu í samræmi við markmið þín

Þriðja þrep

- Gagnlegt að halda dagbók
- Skrá hugsanir fyrir leik, meðan á leik stóð og eftir leik
- Síðan hægt að vinna með þær hugsanir sem koma fram
- Skrá bæði jákvæðar og neikvæðar hugsanir – það eitt og sér að skrá niður neikvæðar hugsanir er gagnlegt

Notagildi sjálfstals

- Bætir einbeitingu
- Sjálfshvatning
- Stjórnar spennustigi
- Andlegur undirbúningur
- Hætta við slæmar venjur
- Læra nýja tækni
- Viðhalda árangri

Að lokum

- Vangaveltur
- Spurningar

